

Een Juridisch Potje Touwtjetrok

De praktische weerslag van syntheseconclusies en de impact op het pleidooi

Alexander Dockx

*Onder wetenschappelijke begeleiding van:
Prof. Dr. S. Voet en A. Zrza*

INLEIDING

1. Het is niet controversieel om te zeggen dat gerechtelijk recht geen bijzonder sexy reputatie heeft. Des te mooier is de kans om een procedureel vraagstuk te behandelen en na te gaan of daar iets van waar is. Het vraagstuk dat in deze paper onder de loep wordt genomen, is de syntheseconclusie en enkele bijzonderheden die eraan verbonden zijn.

2. Het wetgevend kader van syntheseconclusies beschrijven, blijkt niet al te moeilijk. Aangezien het systeem relatief nieuw is en in de praktijk weerslag heeft op elke civielrechtelijke procedure, is er een weelde aan interessante verhandelingen die het onderwerp onder de loep nemen. Daarnaast werd het systeem van syntheseconclusies ook in het vizier genomen door de Potpourri-hervormingen van voormalig minister van justitie Koen Geens. Door de grote aandacht die deze wetten genoten, werd er telkens ook weer wat aandacht besteed aan de veranderingen die syntheseconclusies ondergingen. Het leerstuk blijkt ook nauw verbonden te zijn met de motiveringsplicht van de rechtbank, een fundamenteel aspect van de Belgische rechtspleging. Het spreekt voor zich dat ook daar wel wat woorden over te schrijven vallen. Met andere woorden: aan inspiratie geen gebrek.

3. En laat dat duidelijk zijn: inspiratie was niet de grootste horde die overwonnen moest worden bij de voorbereiding van dit werkstuk. Er is voldoende om over te spreken met betrekking tot syntheseconclusies. Zowel op rechtsvergelijkend, rechtshistorisch als op rechtsempirisch vlak is er wel een verhaal te vertellen. Het leek bijna te mooi om waar te zijn om eindelijk eens een duik te kunnen nemen in de geschiedenis van de Napoleontische wetboeken. Ook zou er empirisch onderzoek gedaan kunnen worden naar de effectieve impact die de invoering van syntheseconclusies heeft gehad op de efficiëntie van de rechterlijke beslissing. Het afwijzen van deze onderzoeksvragen heeft vooral te maken met een gebrek aan middelen, tijd en bronnen.

4. Een rechtsvergelijkende benadering van syntheseconclusies lag echter wel binnen de mogelijkheden. De syntheseconclusie is de culminatie van de

geschreven procedure die kenmerkend is voor continentale rechtssystemen, ook wel bekend als *civil law*-rechtssystemen. De positie van syntheseconclusies als schriftelijke procesvoering, kan dus vergeleken worden met de centrale plaats die de mondelinge uiteenzetting inneemt in de Angelsaksische rechtssystemen, de *common law*-rechtssystemen.

5. Het eerste onderdeel van de paper beschrijft uitvoerig de positiefrechtelijke regels die van toepassing zijn op syntheseconclusies en waardeert de wettelijke grondslag ervan. Het zal dus een bespreking zijn van de plek van syntheseconclusies binnen het Belgische rechtssysteem. Daarop volgt – in het tweede luik – een evaluatie van de plek die syntheseconclusies innemen in de Europeesrechtelijke procedurele traditie. De bevindingen die daaruit voortkomen, zullen de basis vormen voor het derde en laatste deel van de paper. Daarin wordt besproken hoe de syntheseconclusie zich verhoudt tot een ander kenmerkend aspect van de rechtsvoering, namelijk het pleidooi.

1. HET MOGEN EN MOETEN VAN DE RECHTBANK

1.1. SYNTHESECONCLUSIES

1.1.1. Begrip

6. Het concept van een syntheseconclusie werd geïntroduceerd door de wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek. Die wet vulde het Gerechtelijk Wetboek aan met artikel 748 *bis*.¹ Daarin worden procespartijen verplicht om hun laatste conclusie aan te nemen in de vorm van een syntheseconclusie. Het idee was simpel: om na te gaan wat de partijen wensten te bekomen en hoe ze dat juridisch verantwoordden, zou de rechter tijd besparen door enkel de syntheseconclusie te bekijken in plaats van systematisch elke ingediende conclusie te moeten doorspitten.²

¹ Artikel 12 Wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand van 27 april 2007; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l'article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 637; C. PARMONTIER, “Le devoir de motivation et les conclusions”, *Pli Jur.* 2013, afl. 26, (3) 3; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

² Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.*, Kamer 2006-07, nr. 2811/005, 53, paragraaf 2; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAELEMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 78; B. BIÉMAR, “Conclusions de synthèse: étendue de l'obligation de motivation du juge”, *JLMB* 2012, nr. 7, (295) 295; B. BIÉMAR, “Du caractère d'ordre public de l'article 748bis du code judiciaire”, *JLMB* 2013, nr. 25, (1328) 1328-1329; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l'audience des plaidoiries”

7. Er werd geen definitie voorzien voor syntheseconclusies, maar dat hoeft geen probleem te zijn.³ De benaming ‘syntheseconclusie’ draagt namelijk geen intrinsieke rechtsgevolgen met zich mee. Het is enkel de in feite laatst ingediende conclusie waar de rechter rekening mee moet houden. Deze zal worden beschouwd als de door artikel 748bis Ger.W. voorgeschreven syntheseconclusie, ongeacht of het al dan niet een samenvattend karakter heeft.⁴ De motiveringsplicht van de rechtbank uit artikel 780, eerste lid, 3° Ger.W. en artikel 1138, 3° Ger.W. strekt zich bijgevolg maar uit tot respectievelijk de middelen en vorderingen opgenomen in die conclusie.⁵

1.1.2. *Verschil met gewone conclusies en laatste conclusies*

8. De syntheseconclusie moet voldoen aan de formaliteiten van artikel 744 Ger.W.⁶ In die zin is de syntheseconclusie een conclusie zoals een andere. Het is natuurlijk belangrijk om te onthouden dat de laatste conclusie die ingediend wordt, wel degelijk een samenvattend karakter moet hebben en dus een syntheseconclusie moet zijn. Sinds de invoering van artikel 748bis Ger.W., antwoordt de rechtbank immers niet op wat niet in de laatste conclusie is opgenomen. Bij verwarring over de terminologie, kan het volgende als leidraad aangenomen worden: de rechtbank is enkel verplicht rekening te houden met de *laatste conclusie*, die bijgevolg een samenvattend karakter moet hebben en

in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l'arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145; C. PARMENTIER, “Le devoir de motivation et les conclusions”, *Pli Jur.* 2013, afl. 26, (3) 4; K. PITTEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 88-89; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

³ E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93-94.

⁴ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAELEMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 79; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 90; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93-94.

⁵ E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 94.

⁶ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 95.

dus een *syntheseconclusie* moet zijn⁷, die daarnaast moet beantwoorden aan alle vormvereisten van een *gewone conclusie*⁸.

9. Aangezien enkel de *syntheseconclusie* alle voorgaande *gewone conclusies* moet samenvatten, mogen deze *gewone conclusies* zich dus beperken tot uitsluitend nieuwe argumenten en vorderingen. Toch is het in praktijk aangeraden om elke *conclusie* als een *syntheseconclusie* te behandelen.⁹ Het is bijvoorbeeld mogelijk dat de laatste *conclusie* door onachtzaamheid niet voldoet aan de vormvereisten van artikel 744 Ger.W., waardoor deze uit de debatten zal worden geweerd. In dat geval wordt de voorlaatste *conclusie* de nieuwe laatste *conclusie*. Bijgevolg zal een *conclusie* die geen verplicht samenvattend karakter had, nu wel als *syntheseconclusie* moeten dienen. Als de concluderende partij in die voorlaatste *conclusie* – nu laatste *conclusie* – echter maar een beperkt aantal middelen en vorderingen heeft opgenomen, zal de rechtbank slechts een klein deel van de gewenste argumenten en vorderingen moeten beschouwen.¹⁰

1.1.3. Inhoud

a. Samenhang

10. Hoewel in vorige *conclusies* opgeworpen middelen op exact dezelfde manier geformuleerd mogen worden in de *syntheseconclusie*, is er wel een bepaald niveau van coherentie dat bereikt moet worden.¹¹ Het kan niet worden

⁷ Artikel 748bis Ger.W.; E. BREWAEYS, “De *syntheseconclusies* en het *beschikkingsbeginsel*”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 144; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 89.

⁸ Artikel 744-748 Ger.W.

⁹ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAEELMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 79-80; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 67; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 95.

¹⁰ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAEELMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 79-80; E. BREWAEYS, “De *syntheseconclusies* en het *beschikkingsbeginsel*”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89-90; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 637; B. MAES, “De *syntheseconclusie* als aanzet tot een betere conclusiecultuur” (noot onder Cass. 29 maart 2012), *RABG* 2012, 731-732, nr. 3 en 4; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 90-91; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 95.

¹¹ Cass. 4 maart 2010, *RABG* 2010, 699; E. BREWAEYS, “De *syntheseconclusies* en het *beschikkingsbeginsel*”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*,

aangenomen dat de syntheseconclusie simpelweg een slordige collage mag worden van eerder aangehaalde argumenten, waarin elke vorm van samenhang ontbreekt.¹² Hoewel dit principe niet werd vastgelegd in de wet van 26 april 2007, heeft het Hof van Cassatie zich wel over die kwestie uitgesproken.¹³ Volgens een arrest uit 2010 kan de rechtbank een conclusie naast zich neerleggen wanneer die niet voldoet aan een zekere inhoudelijke kwaliteit. Het Hof evalueerde de samenhang en relevantie van de middelen die in een conclusie bijzonder slordig aangehaald werden en besloot de conclusie uit het debat te weren.¹⁴ Het indienen van een onsamenhangende conclusie met irrelevante passages, werd gezien als misbruik van het recht van verdediging en het recht te concluderen. Daartoe werd besloten omdat die rechten zonder redelijk en afdoend belang werden uitgeoefend, op een wijze die de perken van de normale uitoefening ervan door een voorzichtig en zorgvuldig persoon kennelijk te buiten ging.¹⁵ Er is geen reden om te vermoeden dat die cassatierechtspraak niet van toepassing is op syntheseconclusies. Dus hoewel de (letterlijke) overname van argumentatie uit vorige conclusies geen enkel probleem is, moet er wel aandacht worden besteed aan de vlotte integratie daarvan in de syntheseconclusie.

b. Loutere verwijzing

11. Het tegenovergestelde van onachtzaam vorige conclusies *copy-pasten*, is simpelweg verwijzen naar voorgaande conclusies zonder de daarin uiteengezette middelen en vorderingen uitdrukkelijk opnieuw te formuleren. Ook dat leidt ertoe dat de concluderende partij afstand doet van de middelen en vorderingen die niet herhaald werden in de syntheseconclusie.¹⁶ Dat is logisch, want artikel 748bis Ger.W. werd ingevoerd zodat de rechter bij zijn overweging enkel de syntheseconclusie zou moeten behandelen. Als er teruggegrepen moet worden naar vorige conclusies, komt dit neer op een omzeiling van artikel 748bis Ger.W.¹⁷

Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93-94.

¹² G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93-94.

¹³ Cass. (1^e k.) 4 maart 2010, *Arr.Cass.* 2010, 641-642.

¹⁴ Cass. (1^e k.) 4 maart 2010, *Arr.Cass.* 2010, 641-642.

¹⁵ Cass. (1^e k.) 4 maart 2010, *Arr.Cass.* 2010, 641.

¹⁶ Cass. 9 december 2011, *Arr.Cass.* 2011, 2603; Rb. Aarlen 13 januari 2010, <http://www.monkey.be/secure/documentview.aspx?id=mma10873801>; Rb. Brugge (10de k.) 19 februari 2010, *TGR-TWVR* 2012, nr. 4, 261, noot X; Rb. Nijvel 15 december 2014, *Res.Jur.Imm.* 2014, nr. 2, 146; E. BREWAEYS, "De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel", *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 94.

¹⁷ Rb. Aarlen 13 januari 2010, <http://www.monkey.be/secure/documentview.aspx?id=mma10873801>; Rb. Brugge (10de k.) 19 februari 2010, *TGR-TWVR* 2012, nr. 4, 261, noot X; Rb. Nijvel 15 december 2014, *Res.Jur.Imm.* 2014, nr. 2, 146; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P.

1.2. OVERZICHT WETGEVING, RECHTSPRAAK EN RECHTSLEER

1.2.1. *De impact van syntheseconclusies op de motiveringsplicht van de rechter*

a. Grondslag

12. Voor de invoering van artikel 748*bis* Ger.W. moest de rechter rekening houden met alle middelen en vorderingen die partijen in vorige conclusies hadden aangehaald. Enkel wanneer uit nieuwere conclusies bleek dat er expliciet afstand werd gedaan van standpunten uit vorige conclusies, kon de rechter die naast zich neerleggen.¹⁸ De rechtbank diende dus te antwoorden op alle middelen en vorderingen die in elke conclusie werden opgenomen.¹⁹ Die rechtelijke motiveringsplicht komt voort uit artikel 780, eerste lid, 3° Ger.W. (wat betreft de middelen) en artikel 1138, 3° Ger.W. (wat betreft de vorderingen), die beiden een uitwerking zijn van artikel 149 Grondwet.

1.2.2. *Mogelijkheid om voorgaande conclusies te beschouwen*

a. Middelen

13. Artikel 780, eerste lid, 3° Ger.W. schrijft een motiveringsplicht voor met betrekking tot de aangehaalde middelen. Sinds de wet van 26 april 2007 valt deze bepaling echter samen te lezen met artikel 748*bis* Ger.W. Het gevolg daarvan is dat de rechtbank nog steeds alle middelen moet beantwoorden, maar enkel diegenen die in de syntheseconclusie staan.²⁰

14. Die motiveringsplicht houdt geen verbod in om rekening te houden met middelen die in eerdere conclusies aangehaald zijn, maar niet in de

DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 94.

¹⁸ G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 143; X, noot onder Rb. Brugge (10de k.) 19 februari 2010, *TGR-TWVR* 2012, nr. 4, 262.

¹⁹ X, noot onder Rb. Brugge (10de k.) 19 februari 2010, *TGR-TWVR* 2012, nr. 4, 262.

²⁰ Cass. 6 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 60; Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, 215; E. BREWAEYS, "De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel", *P&B* 2012, nr. 3, (88) 90; A. DECROËS, "Les conclusions de synthèse ou l'article 748bis du Code judiciaire", *JT* 2012, nr. 30, (637) 637; G. DE LEVAL, "Conclusions de synthèse et motivation de la décision" (noot onder Luik 19 maart 2009), *JLMB* 2009, nr. 35, (1667) 1667-1668; J. ENGLEBERT, "La mise en état de la cause et l'audience des plaidoiries" in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l'arrière judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 144; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 94 (91).

syntheseconclusie.²¹²² Het Hof van Cassatie legt uitdrukkelijk *niet* de verplichting op om te antwoorden op voorgaande argumenten. Daarnaast laat het Hof de rechtbank echter wel de mogelijkheid om dit te doen.²³ Het is dus niet zo dat een syntheseconclusie de rechtsgevolgen van de voorgaande conclusies teniet doet gaan. Het enige verschil qua rechtsgevolgen tussen gewone conclusies en syntheseconclusies, is dat de rechterlijke motivatie *plicht* op de aangenomen middelen enkel van toepassing is op syntheseconclusies.²⁴

b. Vorderingen

15. Langs de andere kant is de rechtbank ook verplicht om uitspraak te doen over alle vorderingen die bij conclusie werden genomen.²⁵ Sinds de invoering van artikel 748 *bis* Ger.W. betekent dit dat die verplichting enkel van toepassing

²¹ Cass. 9 december 2011, *Arr.Cass.* 2011, 2603; Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, (204) 215; Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.*, Kamer, 2006-07, nr. 2811/005, 54-55; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAELEMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 80; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 90; N. CLIJMANS, B. MAES, P. VANLERSBERGHE en S. VAN SCHEL, *Gerechtelijk privaatrecht... na de hervormingen van Potpourri I tot V*, Brugge, Die Keure, 2017, 222-223; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 66; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145-146; B. MAES, “De syntheseconclusie, niets dan de syntheseconclusie”. *RABG* 2018, nr. 8, 705; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 90; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 100 -101.

²² Hetzelfde gaat tevens ook op voor stukken die correct kenbaar zijn gemaakt aan de tegenpartij maar niet zijn opgenomen in de inventaris van de syntheseconclusie. De rechter kan dus wel uitspraak doen op basis van stukken die niet-hernomen zijn. Cass. (3e k.) 19 december 2016, *TBH* 2017, afl. 3, 317.

²³ Cass. 9 december 2011, *Arr.Cass.* 2011, 2603; Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, (204) 215; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”. *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 97.

²⁴ Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, (204) 215; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAELEMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 80; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 90; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 66; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 90; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 97.

²⁵ Artikel 1138, 3^e Ger.W.

is op de vorderingen die uiteindelijk in de syntheseconclusie zijn opgenomen²⁶, maar daarover heeft lang onenigheid bestaan.²⁷

16. In 2011 schiep het Hof van Cassatie duidelijkheid. Wanneer de concluderende partij een eerder geformuleerde vordering niet herneemt in diens syntheseconclusie, moet de rechter daar geen uitspraak over doen.²⁸ Het gaat zelfs verder. In tegenstelling tot bij niet-hernomen middelen, mag de rechtbank gewoonweg niet antwoorden op vorderingen die niet bij syntheseconclusie werden gesteld.²⁹ Het Hof van Cassatie heeft al verschillende keren bevestigd dat deze regel van openbare orde is. Daardoor kan er niet van afgeweken kan worden door onderling akkoord van de partijen.³⁰

17. Wanneer de rechtbank vergeten is zich over een (deel van de) vordering uit te spreken, voorziet artikel 794/1 Ger.W. voor partijen om een verzoek tot aanvulling van een vonnis in te dienen. Dit kan echter niet in situaties waar het de concluderende partij was die een vordering is vergeten op te nemen in de syntheseconclusie.³¹ Slordige concluderende partijen kunnen misschien wel

²⁶ A. DECROËS, "Les conclusions de synthèse ou l'article 748bis du Code judiciaire", *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 98.

²⁷ Artikel 748bis Ger.W. vermeldt immers enkel uitdrukkelijk art. 780, eerste lid, 3° Ger.W., zijnde de rechterlijke motiveringsplicht met betrekking tot de middelen. De rechterlijke motiveringsplicht met betrekking tot de vorderingen, voorgeschreven in artikel 1138, 3° Ger.W., wordt in artikel 748bis Ger.W. niet uitdrukkelijk vermeld. Antwerpen 17 februari 2010, *NJW* 2011, 58, noot A. VANDERHAECHEN; Luik 19 maart 2009, *JLMB* 2009, 1663, noot G. DE LEVAL; A. DECROËS, "Les conclusions de synthèse ou l'article 748bis du Code judiciaire", *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 98.

²⁸ Cass. 26 mei 2011, *RABG* 2011, 1182; B. BIÉMAR, "Conclusions de synthèse: étendue de l'obligation de motivation du juge", *JLMB* 2012, nr. 7, (295) 296-297; E. BREWAEYS, "De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel", *P&B* 2012, nr. 3, (88) 90; A. DECROËS, "Les conclusions de synthèse ou l'article 748bis du Code judiciaire", *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; G. DE LEVAL, "Conclusions de synthèse et motivation de la décision" (noot onder Luik 19 maart 2009), *JLMB* 2009, nr. 35, (1667) 1667-1668; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 98-99.

²⁹ Cass. 29 maart 2012, *JLMB* 2012, 1557, noot B. BIÉMAR; Cass. 8 maart 2013, *TGR-TWVR* 2013, 187; Cass. (1° k.) 19 mei 2016, *P&B* 2016, afl. 4, 145; Cass. (1° k.) 7 oktober 2016, AR C.12.0368.N, *www.cass.be*; A. DECROËS, "Les conclusions de synthèse ou l'article 748bis du Code judiciaire", *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 99.

³⁰ Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, 204; Cass. 6 februari 2015, C.13.0612.N, *www.cass.be*; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 100.

³¹ S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 100; C.

soelaas vinden in een cassatiearrest uit 2015. Daarin werd besloten dat wanneer een document (in dat arrest betrof het een aanvullende conclusie) wordt ingediend dat om bepaalde redenen niet aanvaard kan worden als conclusie, de rechtbank de vorderingen die daarin vervat zijn ook niet kan beschouwen op basis van artikel 748*bis* Ger.W. In dat geval moet teruggegrepen worden naar de conclusie die ingediend werd vóór de onechte conclusie.³² Wanneer een concluderende partij in grote mate elementen weglaat uit de ‘laatste conclusie’, moet dus de voorlaatste conclusie beschouwd worden als de syntheseconclusie. Het zullen dan enkel de vorderingen in die conclusie zijn waar de rechter rekening mee mag houden.³³

1.3. UITZONDERINGEN OP ARTIKEL 748*BIS* GER.W.

18. Artikel 748*bis* Ger.W. bepaalt dat er uitzonderlijk conclusies mogen worden genomen buiten de termijnen van artikel 747 Ger.W. Dat betekent dus dat de laatste conclusie die wordt ingediend niet altijd een syntheseconclusie zal zijn.³⁴ De rechtbank zal in zo’n geval bij wijze van uitzondering zowel de syntheseconclusie als de later genomen conclusie beschouwen.³⁵ Artikel 748*bis* bevatte aanvankelijk een niet-limitatieve opsomming van uitzonderingsgevallen, maar die werd door de wet van 19 oktober 2015 ingeruild voor een niet-exhaustieve, abstracte bepaling.³⁶ Deze uitzonderingen moeten dus afgeleid worden uit andere wettelijke bepalingen.

VAN SEVEREN, “Commentaar bij art. 794/1 Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 100, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (107) 126-127.

³² Cass. (1° k.) 7 mei 2015, AR C.14.0154.F, www.cass.be; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748*bis* Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 100.

³³ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748*bis* Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 100.

³⁴ E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748*bis* du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748*bis* Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 102.

³⁵ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748*bis* Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 104.

³⁶ Artikel 748*bis* Ger.W.; Artikel 13 Wet houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie van 19 oktober 2015; Wetsontwerp houdende wijziging van het burgerlijk procesrecht en houdende diverse bepalingen inzake justitie, *Parl.St.*, Kamer 2014-15, nr. 1219/001, 12-13; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht - Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 68; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arrière judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 147; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 90-91; J. SAUVAGE, “Procédure civile - La loi du 19 octobre 2015 et droit familial - Pot réellement ‘poussi’?”, *Act.dr.fam.* 2016, afl. 2, (22) 29.

1.3.1. Nieuwe feiten

19. Artikel 748, §2 Ger.W. voorziet in een regeling waardoor een partij die nieuwe feiten ontdekt nadat er al geconcludeerd werd, toch nog een nieuwe conclusietermijn kan vragen. Als de nieuwe feiten volgens de partij een nieuwe conclusie vereisen, kan deze de rechtbank daar maximum 30 dagen voor de rechtsdag nog om verzoeken. De nieuwe conclusie wordt dan samen gelezen met de syntheseconclusie en mag zich beperken tot enkel die middelen en vorderingen die met de nieuwe feiten te maken hebben.³⁷ Merk op dat artikel 748, §2, lid 5 Ger.W. de rechter de mogelijkheid geeft om de partijen te verzoeken toch nog een syntheseconclusie in te dienen, die de nieuwe conclusie en de eerste syntheseconclusie samenbrengt.³⁸

1.3.2. Antwoordconclusies

20. Wanneer een partij niet of ongeldig concludeerde maar wel een pleidooi voerde, mag de tegenpartij per conclusie antwoorden. Deze zogenaamde antwoordconclusie moet zich beperken tot een antwoord op wat in het pleidooi aangehaald werd. De rechtbank is dan volgens artikel 756*bis* Ger.W. verplicht om de middelen en vorderingen uit de antwoordconclusie te behandelen samen met die uit de syntheseconclusie.³⁹

³⁷ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAE LMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 81; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 638-639; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arrière judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 147-148; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 92; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 102.

³⁸ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAE LMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 81; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 102.

³⁹ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAE LMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 82; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 639; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 92; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 103.

1.3.3. Antwoord op schriftelijk advies van het Openbaar Ministerie

21. Bij een schriftelijk advies door het Openbaar Ministerie krijgen de partijen de kans om daar mondeling op te reageren. Maar de rechtbank kan ook, op basis van artikel 767, §1 Ger.W., een verzoek goedkeuren om over het advies te concluderen. Zoals bij een antwoordconclusie mag die conclusie enkel de middelen en vorderingen betreffen die voortkomen uit het advies van het Openbaar Ministerie (artikel 767, §2 Ger.W.).⁴⁰

1.3.4. Heropening van de debatten

22. Als de debatten worden heropend, legt artikel 775 Ger.W. op dat de partijen conclusies uitwisselen over de onderwerpen waar de heropening over gaat. Zoals bij antwoordconclusies mogen die conclusies niet het volledige geschil betreffen, maar slechts die aspecten waar de heropening over gaat. Ook in dat geval moet de rechter zowel rekening houden met de eerder ingediende syntheseconclusie als met de nieuwe conclusie.⁴¹

1.3.5. Uitbreiding van de vordering

23. Ten slotte hebben partijen de mogelijkheid om buiten de vastgelegde termijnen hun vorderingen uit te breiden op basis van art. 808 Ger.W. De conclusies waarmee dit gebeurt, moeten niet als syntheseconclusies opgemaakt worden. Ze worden, zoals de voorgaande uitzonderingen op artikel 748bis Ger.W., samen gelezen met de syntheseconclusie. Het hoort immers niet mogelijk te zijn voor partijen om na afloop van de conclusietermijnen via een uitbreiding van de vordering nog nieuwe middelen aan te voeren.⁴²

⁴⁰ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAELEMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 81; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 102-103.

⁴¹ K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 92; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 102-103.

⁴² B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in P. TAELEMAN en P. VAN ORSHOVEN (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 81-82; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 639; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in J. ENGLEBERT (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arrière judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 148; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 91-92; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in B. ALLEMEERSCH, P. DEPUYDT, S. RAES en B. VAN DEN BERGH (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 103.

1.4. HELDER LUIK PROCEDUREEL RECHT DAT IN DE PRAKTIJK ESSENTIEEL IS

24. De invoering van syntheseconclusies in 2007 leidde tot een stroomlijning van de procedure voor de rechtbank en heeft zo haar doel bereikt. Het valt weliswaar niet te ontkennen dat er enkele addertjes onder het gras zitten. De vraag of de rechtbank al dan niet mag antwoorden op niet-hernomen middelen en vorderingen, heeft voor verwarring gezorgd. Ook bleek na enkele jaren dat het uitzonderingsregime op het systeem van syntheseconclusies onvoldoende helder was. Maar door de jaren heen hebben effectieve wetgeving en cassatierechtspraak deze pijnpunten weggewerkt.⁴³ Het uiteindelijke gevolg is een helder stuk procedureel recht waarover duidelijke rechtsleer geschreven is en dat – met enige inwerking – goed vatbaar is.

25. In de praktijk ligt dit wellicht iets gevoelig. De – eigenlijk vrij voor de hand liggende – vraag waar de rechtbank al dan niet rekening mee mag houden en op welke wettelijke basis, is van essentieel belang voor eenieder die gemoeid is met de procedure. Als alle bovenstaande bevindingen gedistilleerd worden tot hun essentie, kan het volgende als leidraad aangenomen worden:

- Wanneer middelen die in een eerdere conclusie werden opgenomen, ontbreken in de syntheseconclusie, zal de rechtbank die niet moeten beantwoorden maar *mag dat wel*.⁴⁴ Bij correct hernomen middelen is de

⁴³ Cass. 26 mei 2011, *RABG* 2011, 1182; Cass. 9 december 2011, *Arr.Cass.* 2011, 2603; Cass. 6 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 60; Cass. 29 maart 2012, *JLMB* 2012, 1557, noot B. BIÉMAR; Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, 215; Cass. 8 maart 2013, *TGR-TWVR* 2013, 187; Cass. 6 februari 2015, C.13.0612.N, *www.cass.be*; Cass. (1e k.) 7 mei 2015, AR C.14.0154.F, *www.cass.be*; Cass. (1e k.) 19 mei 2016, *P&B* 2016, afl. 4, 145; Cass. (1e k.) 7 oktober 2016, AR C.12.0368.N, *www.cass.be*.

⁴⁴ Cass. 9 december 2011, *Arr.Cass.* 2011, 2603; Cass. 6 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 60; Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, (204) 215; Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 2811/005, 54-55; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingeredheidbrenging van de zaak” in Taelman, P. en Van Orshoven, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgeleucht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 80; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 90; N. CLIJMANS, B. MAES, P. VANLERSBERGHE en S. VAN SCHEL, *Gerechtelijk privaatrecht... na de hervormingen van Potpourri I tot V*, Brugge, Die Keure, 2017, 222-223; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 66; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 637; G. DE LEVAL, “Conclusions de synthèse et motivation de la décision” (noot onder Luik 19 maart 2009), *JLMB* 2009, nr. 35, (1667) 1667-1668; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in Englebert, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145-146; B. MAES, “De syntheseconclusie, niets dan de syntheseconclusie”. *RABG* 2018, nr. 8, 705; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 90; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in Allemeersch, B., Depuydt, P., Raes, S. en Van Den Bergh, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 94 en 100-101.

rechtbank wel verplicht te antwoorden op basis van artikel 780, eerste lid, 3° Gerechtelijk Wetboek (hierna: Ger.W.).⁴⁵

- Wanneer vorderingen die in een eerdere conclusie werden opgenomen, ontbreken in de syntheseconclusie, zal de rechtbank die niet moeten beantwoorden en *mag dat ook niet*.⁴⁶ Bij correct hernomen vorderingen is de rechtbank wel verplicht te antwoorden op basis van artikel 1138, 3° Ger.W.⁴⁷

	MIDDELEN	VORDERINGEN
HERNOMEN	Rechtbank verplicht te antwoorden op basis van artikel 780, eerste lid, 3 ^o Ger.W.	Rechtbank verplicht te antwoorden op basis van artikel 1138, 3 ^o Ger.W.
NIET-HERNOMEN	Rechtbank toegestaan maar niet verplicht te antwoorden.	Rechtbank niet toegestaan en niet verplicht te antwoorden.

⁴⁵ Cass. 6 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 60; Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, 215; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 90; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 637; G. DE LEVAL, “Conclusions de synthèse et motivation de la décision” (noot onder Luik 19 maart 2009), *JLMB* 2009, nr. 35, (1667) 1667-1668; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in ENGLEBERT, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 144; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 94.

⁴⁶ Cass. 29 maart 2012, *JLMB* 2012, 1557, noot B. BIÉMAR; Cass. 8 maart 2013, *TGR-TWVR* 2013, 187; Cass. (1° k.) 19 mei 2016, *P&B* 2016, afl. 4, 145; Cass. (1° k.) 7 oktober 2016, AR C.12.0368.N, www.cass.be; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 99.

⁴⁷ A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 638; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 98.

1.5. ARTIKEL 748BIS GER. W. IS EEN WEINIG GENUANCEERDE WETSBEPALING

1.5.1. *Syntheseconclusie vervangt vorige conclusies niet geheel*

26. De relatieve duidelijkheid van het leerstuk omtrent syntheseconclusies is echter niet absoluut. Artikel 748bis Ger.W. bepaalt namelijk dat “voor de toepassing van artikel 780, eerste lid, 3° Ger.W., [...] de syntheseconclusie alle vorige conclusies en desgevallend de gedinginleidende akte van de partij die de syntheseconclusie neerlegt [vervangen]”.⁴⁸ Hoewel deze bepaling strikt gesproken niet *onjuist* is, verdient ze toch een stevige dosis nuance. Het is namelijk waar dat de rechterlijke motiveringsplicht die gekoppeld is aan een vorige conclusie verdwijnt wanneer er een nieuwe *laatste conclusie* (zie *supra* randnummers 8 – 9) wordt ingediend.⁴⁹ De rechtbank zal bijgevolg enkel verplicht zijn zich uit te spreken over de middelen en vorderingen uit deze laatste conclusie.⁵⁰

27. Het is echter onvoorzichtig om zomaar te zeggen dat daardoor alle voorgaande conclusies, alsook de gedinginleidende akte, ‘vervangen’ worden. Dat is wellicht zo in de toepassing van de rechterlijke motiveringsplicht, maar het betekent niet dat deze documenten vervangen worden wat betreft hun andere rechtsgevolgen.⁵¹

1.5.2. *Behoud van rechtsgevolgen*

28. Al de rechtsgevolgen die vorige conclusies en de gedinginleidende akte teweegbrengen, blijven behouden.⁵² Deze kunnen desgevallend ook nog een rol spelen in het verdere verloop van de procedure, waardoor de rechtbank ze in de toepassing van artikel 780, eerste lid, 3° Ger.W. wellicht zal moeten aanhalen.

⁴⁸ Rb. West-Vlaanderen (afd. Veurne) (10° k.) 4 december 2017, *TGR-TWVR* 2018, nr. 1, 71.

⁴⁹ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 100.

⁵⁰ Cass. 6 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 60; Cass. 24 januari 2013, *Arr.Cass.* 2013, 215; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *PK&B* 2012, nr. 3, (88) 90; A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 637; G. DE LEVAL, “Conclusions de synthèse et motivation de la décision” (noot onder Luik 19 maart 2009), *JLMB* 2009, nr. 35, (1667) 1667-1668; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in ENGLEBERT, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 144; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 94.

⁵¹ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 100.

⁵² S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtigd Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 101.

- Wanneer een proceshandeling wordt gesteld of een exceptie wordt ingeroepen, moet de rechter aan de hand van de conclusie waarin dit gebeurde de naleving van de termijnen beoordelen.⁵³
- Wanneer een tussenvordering wordt gesteld, moet er voor de verjaring daarvan of voor de bepaling van de gerechtelijke interessen ook teruggegrepen worden naar de conclusie waarbij die tussenvordering werd ingesteld.⁵⁴
- Een bekentenis die bij conclusie wordt gemaakt, zal geldig blijven ook al wordt ze niet hernomen in de syntheseconclusie.⁵⁵
- Als iemand door het incidenteel beroep van een partij in het proces wordt betrokken en dus een ‘gedaagde in hoger beroep’ wordt, blijft die hoedanigheid verworven zelfs wanneer het incidenteel beroep aangepast wordt in de syntheseconclusie.⁵⁶
- De eis kan nog uitgebreid of gewijzigd worden in de syntheseconclusie. Dat kan echter enkel op basis van een feit of akte die reeds werd aangevoerd in de gedingleidende akte.⁵⁷

⁵³ Artikel 746 Ger.W.; Wetsontwerp houdende wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand, *Parl.St. Kamer 2006-07*, nr. 2811/001, 18; Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St. Kamer 2006-07*, nr. 2811/005, 52; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 101.

⁵⁴ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 101.

⁵⁵ Artikel 1356, lid 4, Burgerlijk Wetboek; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 80; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 101.

⁵⁶ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, (31) 80; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 101.

⁵⁷ Artikel 807 Ger.W.; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 101.

1.5.3. Alternatieve verwoording

Er kan moeilijk aangenomen worden dat artikel 748 *bis* Ger.W. een helder en getrouw beeld schept van de juridische waarheid. Een specifiekere verwoording van het artikel is wellicht aan de orde, bijvoorbeeld: “[...] Voor de toepassing van artikel 780, eerste lid, 3° *vervangt de rechterlijke motiveringsplicht van datzelve artikel en die uitwerking heeft op de syntheseconclusies, de rechterlijke motiveringsplicht die uitwerking had op alle vorige conclusies en desgevallend de gedinginleidende akte van de partij die de syntheseconclusies neerlegt.*” Op die manier is het duidelijk dat niet het geheel van de rechtsgevolgen wordt ‘vervangen’, maar enkel de rechterlijke motiveringsplicht met betrekking tot de middelen uit vorige conclusies alsook de gedinginleidende akte.

2. DE TRADITIONELE TOEKOMST VAN DE SCHRIFTELIJKE PROCEDURE

29. De syntheseconclusie is de culminatie van de geschreven procedure die kenmerkend is voor continentale rechtssystemen, beter bekend als *civil law*-rechtssystemen. De positie van syntheseconclusies als schriftelijke procesvoering, kan dus vergeleken worden met de centrale plaats die de mondelinge uiteenzetting inneemt in de Angelsaksische rechtsstelsels, de *common law*-rechtssystemen.

30. Dit tweede luik spitst zich toe op drie thema’s. In het eerste wordt de syntheseconclusie geprofileerd als een schriftelijk deel van de procedure, dat zo typisch is voor *civil law*-stelsels. Vervolgens wordt dat vergeleken met de *common law* waarin de mondelinge procedure een grotere rol heeft. Ten slotte, als een reflectie op de mondelinge traditie in de *common law*, wordt er gekeken hoe de syntheseconclusie de mondelinge aspecten van de rechtspleging in België beïnvloedt en welke functie deze dan nog hebben.

2.1. DE SCHRIFTELIJKE PROCEDURE IN BELGIË

2.1.1. Relatieve zelfstandigheid van de partijen

31. In België verloopt de burgerrechtelijke procedure voor de rechtbank nagenoeg volledig schriftelijk. Wanneer in België een burger een andere burger voor de rechter brengt, zal er in principe maar op twee momenten mondeling opgetreden worden. De eerste keer is op de inleidingszitting, de tweede keer tijdens de pleidooien.⁵⁸ De periode die plaatsvindt tussen deze twee momenten,

⁵⁸ B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 305; S. VOET, “Over de berg die een muis baarde. De (Belgische) wet van 26 april 2007 ‘tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand’ en de nieuwe regelen betreffende de instaatstelling” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De*

heet de periode van ‘ingereedheidbrenging’. In deze fase zullen de partijen om de beurt concluderen en hun bevindingen en verzoeken aan elkaar mededelen.⁵⁹ Dat gebeurt louter schriftelijk en de betrokken documenten worden daarnaast ook neergelegd op de griffie van de rechtbank.⁶⁰

32. Al meteen valt op te merken dat deze schriftelijke fase lang kan aanslepen. Dat kan om verschillende redenen. Bepaalde zaken zijn simpelweg bijzonder ingewikkeld, waardoor er verschillende rondes van vraag-en-antwoord nodig zijn om beide partijen voldoende kennis te doen nemen van alle aspecten van de zaak.⁶¹ Het is daarnaast ook mogelijk dat een partij slechts beperkte en weinig substantiële mededelingen doet aan de tegenpartij tot de laatste conclusie. Vervolgens kan deze partij dan, vanuit al dan niet strategische overwegingen, een massa van middelen en argumenten in de laatste conclusie zetten.⁶² Deze laatste conclusie, de syntheseconclusie, heeft vanzelfsprekend een hoofdrol in deze schriftelijke procedure. Het is de – in principe (zie *supra* randnummers 18 – 23) – laatste conclusie die ingediend dient te worden en sluit daarmee de schriftelijke ingereedheidbrenging van de zaak af.⁶³ De daaropvolgende pleidooien kunnen – wederom, in principe (zie *supra* randnummers 18 – 23) – inhoudelijk enkel herhalen wat reeds werd aangehaald in de syntheseconclusies.

2.1.2. Rechterlijke controle op de schriftelijke procedure

33. Deze fase van ingereedheidbrenging waarin de partijen op schriftelijke wijze met elkaar in contact staan, laat veel autonomie voor de partijen. Dat heeft aanleiding gegeven tot de ontwikkeling van *case management*. Dat leerstuk houdt in dat de rechtbank de controle over de zaak moet behouden en dat de

Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief, Mechelen, Kluwer, 2008, (315) 315 – 316.

⁵⁹ Artikel 745 Ger.W.; B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 305; S. VOET, “Over de berg die een muis baarde. De (Belgische) wet van 26 april 2007 ‘tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand’ en de nieuwe regelen betreffende de instaatstelling” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (315) 316.

⁶⁰ Artikel 742, lid 1 Ger.W.; B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 305.

⁶¹ B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 306.

⁶² B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 306.

⁶³ Artikel 748 bis Ger.W.

schriftelijke procedure niet gewoon naar de hand van de partijen wordt gezet.⁶⁴ Het zou dus de taak van de rechtbank zijn om zowel de zaak te beslechten als ervoor te zorgen dat de procedure efficiënt verloopt.⁶⁵ Zo krijgt de rechter meer vat op de grenzen waarbinnen de zaak zich zal afspelen. Dat is typisch voor een inquisitoir rechtstelsel, wat betekent dat statelijke actoren de procesvoering beheersen.⁶⁶ Het is dus bijzonder dat *case management* voor het eerst rechtsvergelijkend bestudeerd werd in de Verenigde Staten. Dat is immers grotendeels een accusatoir stelsel, waarin de partijen de controle hebben over de afhandeling van de zaak.⁶⁷

34. De wet van 26 april 2007, die het systeem van syntheseconclusies invoerde, bepaalde ook dat er op de inleidingszitting een ‘conclusiekalender’ opgesteld moet worden.⁶⁸ Zo werden er bindende termijnen ingesteld die ertoe leiden dat de procespartijen deze schriftelijke fase niet onnodig lang kunnen uitrekken.⁶⁹ Dat verhoogt het gezag dat de rechtbank heeft wanneer één partij nalaat op een tijdige manier te concluderen. Wanneer de twee partijen in overeenstemming zijn over alternatieve conclusietermijnen, heeft hun overeenkomst echter wel nog voorrang op de conclusietermijnen die de rechtbank vastgelegd heeft.⁷⁰ De partijen behouden op die manier dus wel degelijk een zekere graad van zelfstandigheid, maar een partij kan de schriftelijke fase niet onnodig lang uitrekken en zo het proces gijzelen.

⁶⁴ B. ALLEMEERSCH, “Civil case management: the Belgian debate and reforms” in JONGBLOED, A.W. (ed.), *The XIIIth World Congress of Procedural Law: The Belgian and Dutch Reports*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (237) 237; O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 20 - 21.

⁶⁵ B. ALLEMEERSCH, “Civil case management: the Belgian debate and reforms” in JONGBLOED, A.W. (ed.), *The XIIIth World Congress of Procedural Law: The Belgian and Dutch Reports*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (237) 237.

⁶⁶ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 3; J. RESNIK, “Managerial Judges”, *Harvard Law Review* 1982, (374) 380, voetmoot 24.

⁶⁷ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 3; J. RESNIK, “Managerial Judges”, *Harvard Law Review* 1982, (374) 382; J. RESNIK, “Managerial Judges”, *Harvard Law Review* 1982, (374) 380, voetmoot 23.

⁶⁸ Artikel 747 Ger.W.; B. ALLEMEERSCH, “Civil case management: the Belgian debate and reforms” in JONGBLOED, A.W. (ed.), *The XIIIth World Congress of Procedural Law: The Belgian and Dutch Reports*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (237) 249.

⁶⁹ B. ALLEMEERSCH, “Civil case management: the Belgian debate and reforms” in JONGBLOED, A.W. (ed.), *The XIIIth World Congress of Procedural Law: The Belgian and Dutch Reports*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (237) 249.

⁷⁰ B. ALLEMEERSCH, “Civil case management: the Belgian debate and reforms” in JONGBLOED, A.W. (ed.), *The XIIIth World Congress of Procedural Law: The Belgian and Dutch Reports*, Antwerpen, Intersentia, 2008, (237) 249.

2.2. DE SCHRIFTELIJKE PROCEDURE VERGELEKEN MET DE *COMMON LAW*-TRADITIE

35. Zoals geweten wordt er doorgaans een lijn getrokken tussen de rechtsstelsels van de continentaal Europeaanse *civil law* en de stelsels van de Angelsaksische *common law*.⁷¹ Omdat het zo voor de hand ligt, hoeft het bijna niet gezegd te worden: deze tweedeling is allesbehalve absoluut. Binnen nationale stelsels die deel uitmaken van eenzelfde rechtsfamilie kunnen er enorme verschillen zijn. Langaans de andere kant vertonen bepaalde nationale rechtsstelsels soms enorm veel gelijkenissen met een rechtsfamilie, terwijl ze in theorie tot de andere rechtsfamilie behoren.⁷²

2.2.1. *Schriftelijke fase tegenover 'pre-trial'*

36. Het kenmerk bij uitstek dat de procedure van de *civil law* onderscheidt van de *common law*, is dat er geen scherpe tweedeling is tussen de fases van 'pre-trial' en 'trial'.⁷³ Integendeel. De puzzelstukken van het proces vallen stukje bij stukje ineen zonder dat er specifieke categorieën hoorzittingen worden ingericht met elk hun eigen functie, zoals in de *common law* de gewoonte is. Daar is de fase van *pre-trial* ingedeeld in hoorzittingen die elk beperkt zijn tot een specifiek doel, zoals bijvoorbeeld bewijsvoering (*evidentiary hearings*, waar louter getuigen worden gehoord en bewijs wordt voorgebracht).⁷⁴ Die bewijzen worden dan pas later, op het moment van het eigenlijke proces (*trial*), voor de eerste keer voor de rechtbank gebracht.⁷⁵

37. In het Verenigd Koninkrijk is deze tweedeling ondertussen echter sterk verwaterd. De rechtbank neemt daar tegenwoordig al schriftelijk kennis van alle middelen voor de *trial* begint.⁷⁶ Ook partijen komen met elkaar in contact door het uitwisselen van documenten (*statements*), wat in de Verenigde Staten ook het geval is (*pleadings*).⁷⁷ In de Verenigde Staten is er echter wel degelijk nog

⁷¹ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 3.

⁷² O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 3-4.

⁷³ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 7.

⁷⁴ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁷⁵ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 23.

⁷⁶ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 23.

⁷⁷ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 184.

sprake van twee duidelijk de onderscheiden fases. De fase van *pre-trial* heeft in de Verenigde Staten ook nog altijd een uitgesproken mondeling karakter.⁷⁸ Pleidooien worden gevoerd doorheen heel de procedure en mondelinge ondervragingen van getuigen onder ede (de zogenaamde ‘*depositions*’) zijn ook courant.^{79, 80}

38. Vergelijk dit met de schriftelijke fase in de Belgische procedure. Conclusies worden uitgewisseld doorheen het gehele proces, tot aan de pleidooien. Er kan worden geconcludeerd over elk aspect van de zaak op elk moment van de zaak (rekening houdende met de conclusietermijnen)⁸¹. In principe heeft de procedure geen enkel mondeling aspect, met uitzondering van de inleidingszitting en de pleidooien op het einde van het proces.⁸²

2.2.2. De verschuiving van civil law-stelsels

39. De rechtsstelsels van de *civil law* zijn echter merkbaar aan het verschuiven richting de tweedeling uit de *common law*. Enkele hervormingen hebben plaatsgevonden die de schriftelijke fase van ingereedheidbrenging dienen te stroomlijnen door het toezicht van de rechter op het proces versterken. Deze stroomlijning zou leiden tot een duidelijkere afbakening tussen de ingereedheidbrenging en de pleitzitting. Tijdens de schriftelijke ingereedheidbrenging zou er dus strenger gefilterd worden op wat nog behandeld dient te worden.⁸³

40. Het Duitse *Zivilprozessordnung* legt in artikel 139 de plicht op aan de rechtbank om de partijen zowel procedureel als inhoudelijk te gidsen doorheen

⁷⁸ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 28.

⁷⁹ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 28 - 29.

⁸⁰ *Depositions* waarbij een getuige die géén partij is in het geding onder ede wordt ondervraagd, zijn toegelaten in de Verenigde Staten. Daarin zijn de Verenigde Staten een uitzondering binnen de *common law*-rechtstelsels. Het staat partijen (meestal) vrij om de andere partij te ondervragen onder ede, maar die mogelijkheid strekt zich niet uit tot derden; O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 29.

⁸¹ Artikel 747 Ger.W.

⁸² B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 305; S. VOET, “Over de berg die een muis baarde. De (Belgische) wet van 26 april 2007 ‘tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand’ en de nieuwe regelen betreffende de instaatstelling” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (315) 315 - 316.

⁸³ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

het proces.⁸⁴ Artikel 272 van het *Zivilprozessordnung* maakt in feite ook een duidelijke tweedeling tussen de voorbereiding en de mondelinge behandeling op de *Haupttermin*.⁸⁵ Artikel 273 van datzelfde wetboek geeft de rechtbank dan weer de macht om maatregelen te nemen om de goede voorbereiding van deze mondelinge behandeling te verzekeren.⁸⁶ Ook in Frankrijk heeft een hervorming de schriftelijke procedure efficiënter proberen maken door de rechtbank meer slagkracht te geven. Zo kan zij verklaringen voor onduidelijkheden vragen aan partijen⁸⁷ en ook maatregelen treffen om het proces vlotter te doen lopen^{88, 89}.

2.2.3. Positie van syntheseconclusie

41. De Belgische wet van 26 april 2007 had ook tot doel de gerechtelijke procedure efficiënter te maken (zie *supra* randnummer 6). Het invoeren van de syntheseconclusie met artikel 748bis Ger.W. droeg daaraan bij.⁹⁰ Syntheseconclusies zijn bijgevolg een vreemde eend in de bijt. Enerzijds typeren ze de continentale schriftelijke procedure die traditioneel minder gereguleerd is. Immers, het betreft een conclusie waarin alle middelen en vorderingen, die doorheen het proces beetje bij beetje naar boven zijn gekomen, samengevat

⁸⁴ Artikel 139 Duitse *Zivilprozessordnung*; O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁸⁵ Artikel 272 Duitse *Zivilprozessordnung*; O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁸⁶ Artikel 273 Duitse *Zivilprozessordnung*; O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁸⁷ Artt. 8, 13 en 442 Franse *Code de procédure civile*.

⁸⁸ Artt. 3, 763 en 764 Franse *Code de procédure civile*.

⁸⁹ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁹⁰ Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.*, Kamer 2006-07, nr. 2811/005, 53, paragraaf 2; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, "Ingereedheidbrenging van de zaak" in TAELMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 78; B. BIÉMAR, "Conclusions de synthèse: étendue de l'obligation de motivation du juge", *JLMB* 2012, nr. 7, (295) 295; B. BIÉMAR, "Du caractère d'ordre public de l'article 748bis du code judiciaire", *JLMB* 2013, nr. 25, (1328) 1328-1329; E. BREWAEYS, "De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel", *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; P. DAUW en S. VOET, "Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand", *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; J. ENGLEBERT, "La mise en état de la cause et l'audience des plaidoiries" in ENGLEBERT, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l'arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145; C. PARMENTIER, "Le devoir de motivation et les conclusion", *Pli Jur.* 2013, afl. 26, (3) 4; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij art. 748bis Ger.W.* in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

worden.⁹¹ Anderzijds past het evenzeer in de tendens voor *civil law*-rechtssystemen om te evolueren richting een gestroomlijnder tweedelig *common law*-model van procesvoering.⁹²

2.3. DE SYNTHESECONCLUSIE ALS SUMMUM VAN DE SCHRIFTELIJKE INGEREEDHEIDBRENGING

42. Syntheseconclusies zijn, in theorie, het sluitstuk van de schriftelijke en typisch continentale procedure. Het is de Belgische bijdrage aan de Europese hervormingsgolf die de schriftelijke ingereedheidbrenging moet stroomlijnen.⁹³ Er wordt zo gepoogd de schriftelijke procedure efficiënter maken door de rechters de touwtjes meer in handen te geven.⁹⁴ De syntheseconclusie, een resultaat van die hervorming, is dan op zich ook nog eens een bijzonder geval. Het heeft immers een uitgesproken schriftelijk karakter, maar is toch deel van een evolutie die kenmerken aanneemt van een volledig ander rechtsstelsel.⁹⁵

43. De juridische kracht van de syntheseconclusie, die dient als het sleuteldocument van het proces, is duidelijk. Het is alles waar de rechtbank rekening mee dient te houden bij de besluitvorming. Toch is er *na* de ingereedheidbrenging van het proces en de syntheseconclusie, nog sprake van pleidooien. Kan dit mondelinge aspect nog een juridische bijdrage leveren, zoals in de *common law*? Of is het inderdaad zo dat de rechterlijke besluitvorming

⁹¹ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁹² O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁹³ Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.*, Kamer 2006-07, nr. 2811/005, 53, paragraaf 2; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, "Ingereedheidbrenging van de zaak" in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 78; B. BIÉMAR, "Conclusions de synthèse: étendue de l'obligation de motivation du juge", *JLMB* 2012, nr. 7, (295) 295; B. BIÉMAR, "Du caractère d'ordre public de l'article 748bis du code judiciaire", *JLMB* 2013, nr. 25, (1328) 1328-1329; E. BREWAEYS, "De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel", *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; P. DAUW en S. VOET, "Gewijzigd gerechtelijk recht - Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand", *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; J. ENGLEBERT, "La mise en état de la cause et l'audience des plaidoiries" in ENGLEBERT, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l'arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145; C. PARMENTIÈRE, "Le devoir de motivation et les conclusions", *Pli Jur.* 2013, afl. 26, (3) 4; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 88-89; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

⁹⁴ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

⁹⁵ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 8.

valt en staat bij de syntheseconclusie? Daarmee steekt een pertinente vraag de kop op: als de figuur van de syntheseconclusie correct wordt toegepast, heeft het pleidooi dan nog waarde?

3. DE INVLOED VAN SYNTHESECONCLUSIES OP HET BELGISCH PLEIDOOI

3.1. POSITIE VAN HET PLEIDOOI IN DE RECHTERLIJKE BESLUITVORMING

44. Conclusies staan centraal in de Belgische civiele procedure en vormen de motor van het proces. Met de invoering van de syntheseconclusie werd de feitelijke en juridische inhoud van het gehele proces daarbij nog eens geconsolideerd in één document (per partij).⁹⁶ Dat alles om de rechter een beknopt en schriftelijk houvast te geven bij de beoordeling van de zaak.⁹⁷ Maar wat is dan nog het nut van de pleidooien die plaatsvinden na de ingereedheidbrenging van de zaak?⁹⁸In tegenstelling tot bijvoorbeeld het

⁹⁶ Artikel 12 Wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand van 27 april 2007; P. DAUW en S. VOET, "Gewijzigd gerechtelijk recht - Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand", *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; A. DECROËS, "Les conclusions de synthèse ou l'article 748bis du Code judiciaire", *JT* 2012, nr. 30, (637) 637; C. PARMENTIER, "Le devoir de motivation et les conclusion", *Pli Jur.* 2013, afl. 26, (3) 3; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

⁹⁷ Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.*, Kamer 2006-07, nr. 2811/005, 53, paragraaf 2; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, "Ingereedheidbrenging van de zaak" in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 78; B. BIËMAR, "Conclusions de synthèse: étendue de l'obligation de motivation du juge", *JLMB* 2012, nr. 7, (295) 295; B. BIËMAR, "Du caractère d'ordre public de l'article 748bis du code judiciaire", *JLMB* 2013, nr. 25, (1328) 1328-1329; E. BREWAEYS, "De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel", *PR&B* 2012, nr. 3, (88) 89; P. DAUW en S. VOET, "Gewijzigd gerechtelijk recht - Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand", *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiëdialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; J. ENGLEBERT, "La mise en état de la cause et l'audience des plaidoiries" in ENGLEBERT, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l'arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145; C. PARMENTIER, "Le devoir de motivation et les conclusion", *Pli Jur.* 2013, afl. 26, (3) 4; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 88-89; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

⁹⁸ S. CRIEL, "Hoofdstuk I of 'heeft het pleidooi nog nut in burgerlijke zaken'" in MATTHYS, D. en GOEMINNE, D. (eds.), *Beter concluderen, beter pleiten, beter vonnissen - Referatenboek colloquium, Gent 23 januari 2009*, Gent, Larcier, 2009, (189) 190.

Amerikaanse systeem, waar de mondelinge tussenkomst van de partij nog steeds centraal staat (zie randnummers 10 – 11)⁹⁹, is dat in België niet het geval.¹⁰⁰

45. Merk op dat de wet van 26 april 2007 het artikel 756*ter* in het Gerechtelijk Wetboek invoerde.¹⁰¹ Daarmee kreeg de rechtbank de mogelijkheid om voor te stellen de pleidooien te vervangen door een interactief debat.¹⁰² Dat is een interessant alternatief. In een bijdrage waarin hij pleit *tegen* het pleidooi, stelt CRIEL dat de wetgever het pleidooi als een oorzaak ziet van de gerechtelijke achterstand. Dat leidt hij af uit het feit dat artikel 756*ter* werd ingevoerd door ‘de wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand’. Volgens hem betekent de potentiële vervanging van het pleidooi door een interactief debat, ingevoerd in een wet met als doel het terugdringen van de gerechtelijke achterstand, dat de wetgever pleidooien ziet als een oorzaak van die achterstand.¹⁰³ Dat is een hele assumptie, die daarnaast geheel niet gestaafd wordt door de parlementaire stukken.¹⁰⁴ Ze kan dus niet aangenomen worden.

46. Hecht de rechtbank in de praktijk waarde aan een pleidooi? Op die vraag zijn natuurlijk evenveel antwoorden als er rechters zijn. Een rechtsempirisch onderzoek naar de praktijk van het pleiten kan hier wellicht duidelijkheid scheppen. Tot dan kan een al te kritische houding tegenover de praktijk van het pleiten niet gestaafd worden. Daarover dient in deze paper geen uitspraak te worden gedaan. Wat wel ter zake doet, is de verhouding tussen de syntheseconclusie en het pleidooi. De Belgische rechtbank houdt – nogmaals, in principe (zie *supra* randnummers 18 – 23) – slechts rekening met de middelen en vorderingen die werden opgenomen in de syntheseconclusie. Die bakent als het ware de inhoudelijke grenzen van het pleidooi af.¹⁰⁵ Dat pleidooi kan dus

⁹⁹ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 28.

¹⁰⁰ B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 305; S. VOET, “Over de berg die een muis baarde. De (Belgische) wet van 26 april 2007 ‘tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand’ en de nieuwe regelen betreffende de instaatstelling” in HEIRBAUT, D., STORME, M. en VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (315) 315 – 316.

¹⁰¹ Artikel 18 Wet tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand van 26 april 2007; S. CRIEL, “Hoofdstuk I of ‘heeft het pleidooi nog nut in burgerlijke zaken’” in MATTHYS, D. en GOEMINNE, D. (eds.), *Beter concluderen, beter pleiten, beter vonnissen – Referatenboek colloquium, Gent 23 januari 2009*, Gent, Larcier, 2009, (189) 191.

¹⁰² Artikel 756*ter* Ger.W.

¹⁰³ S. CRIEL, “Hoofdstuk I of ‘heeft het pleidooi nog nut in burgerlijke zaken’” in MATTHYS, D. en GOEMINNE, D. (eds.), *Beter concluderen, beter pleiten, beter vonnissen – Referatenboek colloquium, Gent 23 januari 2009*, Gent, Larcier, 2009, (189) 192.

¹⁰⁴ Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.* Kamer 2006-07, nr. 2811/005, 60 – 61.

¹⁰⁵ B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*,

louter dienen als een herneming van elementen uit de syntheseconclusie. Daardoor biedt de mondelinge uiteenzetting in België, in tegenstelling tot *common law*-systemen¹⁰⁶, in principe geen juridische toegevoegde waarde.

47. Partijen die niet of incorrect concluderen, hebben nog steeds het recht om te pleiten op de zitting, bepaalt artikel 756 *bis* Ger.W.¹⁰⁷ Zo hebben zij nog steeds de kans om de rechtbank de zaak van hun kant te laten bekijken. Artikel 756 *bis* Ger.W. bepaalt echter ook dat het pleidooi *niet* geldt als conclusie.¹⁰⁸ Dat heeft twee belangrijke gevolgen. Ten eerste betekent het dat de rechterlijke motivatieplicht met betrekking tot de middelen van artikel 780, eerste lid, 3° Ger.W. niet van toepassing is op pleidooien.¹⁰⁹ De rechtbank moet dus luisteren naar pleidooien, maar is niet verplicht om te antwoorden op de argumenten die niet in de syntheseconclusie te vinden zijn.¹¹⁰ Ten tweede kan een vordering niet per pleidooi uitgebreid of gewijzigd worden. Dat kan enkel per (synthese)conclusie.¹¹¹

Brugge, die Keure, 2008, 78; B. BIÉMAR, “Conclusions de synthèse: étendue de l’obligation de motivation du juge”, *JLMB* 2012, nr. 7, (295) 295; B. BIÉMAR, “Du caractère d’ordre public de l’article 748bis du code judiciaire”, *JLMB* 2013, nr. 25, (1328) 1328-1329; E. BREWAEYS, “De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel”, *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; P. DAUW en S. VOET, “Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand”, *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; J. ENGLEBERT, “La mise en état de la cause et l’audience des plaidoiries” in ENGLEBERT, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l’ariéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145; C. PARMENTIER, “Le devoir de motivation et les conclusion”, *PliJur.* 2013, afl. 26, (3) 4; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 88-89; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

¹⁰⁶ O.G. CHASE, H. HERSHKOFF, L. SILBERMAN, Y. TANIGUCHI, VINCENZO VARANO en A. ZUCKERMAN, *Civil Litigation in Comparative Context*, Eagan, Minnesota, Verenigde Staten van Amerika, Thomson/West, 2007, 7, 29.

¹⁰⁷ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 756 *bis* Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 126.

¹⁰⁸ Dat geldt niet voor pleidooien in de procedure van korte debatten, waar conclusies wel mondeling gebracht mogen worden zoals bepaald in artikel 735, §3 Ger.W. S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 756 *bis* Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 126.

¹⁰⁹ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 756 *bis* Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 126; P. TAELEMAN en S. VOET, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 88.

¹¹⁰ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 756 *bis* Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 126.

¹¹¹ Artikel 807 Ger.W.; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 756 *bis* Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 126.

48. Dat de rechtbank niet verplicht is om te antwoorden op argumenten exclusief aan het pleidooi, betekent niet dat het niet is toegestaan.¹¹² De rechtbank kan de argumenten die partijen voor de eerste keer in het pleidooi naar boven komen, gewoon opnemen in zijn besluitvorming.¹¹³ Een goed pleidooi kan dus in principe een beslissende rol spelen in de uitkomst van het proces.

3.2. DE SYNTHESECONCLUSIE MAAKT HET PLEIDOOI NIET OVERBODIG

3.2.1. Juridisch lege doos

49. De syntheseconclusie is *het* document waar de rechtbank naar zal grijpen om een zaak te berechten. Dat was ook de bedoeling van de wetgever toen syntheseconclusies werden ingevoerd door de hervorming van het gerechtelijk wetboek in 2007.¹¹⁴ In beginsel is het dus niet vergezocht om te stellen dat het pleidooi overbodig is. Het document waarop de rechtbank zijn beslissing staaft, is immers al ter beschikking gesteld van die rechtbank. Daarnaast is de rechtbank niet eens verplicht te antwoorden op nieuwe argumentatie in het

¹¹² S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 756bis Ger.W." in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 127.

¹¹³ S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 756bis Ger.W." in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 127; P. TAELEMAN en S. VOET, "Ingereedheidbrenging van de zaak" in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 88.

¹¹⁴ Verslag namens de Commissie voor de Justitie uitgebracht door de heer Walter MULS, *Parl.St.*, Kamer 2006-07, nr. 2811/005, 53, paragraaf 2; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, "Ingereedheidbrenging van de zaak" in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 78; B. BIÉMAR, "Conclusions de synthèse: étendue de l'obligation de motivation du juge", *JLMB* 2012, nr. 7, (295) 295; B. BIÉMAR, "Du caractère d'ordre public de l'article 748bis du code judiciaire", *JLMB* 2013, nr. 25, (1328) 1328-1329; E. BREWAEYS, "De syntheseconclusies en het beschikkingsbeginsel", *P&B* 2012, nr. 3, (88) 89; P. DAUW en S. VOET, "Gewijzigd gerechtelijk recht – Wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand", *NJW* 2007, nr. 166, (578) 589, 65; G. DE LEVAL en F. ERDMAN, *Justitiedialogen*, Brussel, Ministerie van Justitie, 2004, 144; J. ENGLEBERT, "La mise en état de la cause et l'audience des plaidoiries" in ENGLEBERT, J. (ed.), *Le procès civil accéléré? Premiers commentaires de la loi du 26 avril 2007 modifiant le Code judiciaire en vue de lutter contre l'arriéré judiciaire*, Brussel, Larcier, 2007, (73) 145; C. PARMENTIER, "Le devoir de motivation et les conclusion", *Pli.Jur.* 2013, afl. 26, (3) 4; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 88-89; S. SOBRIE, "Commentaar bij art. 748bis Ger.W." in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 93.

pleidooi.¹¹⁵ Meer nog: nieuwe vorderingen stellen of voorgaande vorderingen uitbreiden, is zelfs niet toegelaten tijdens het pleidooi.¹¹⁶

50. Op het pleidooi van een partij die niet of ongeldig concludeerde, kan door de tegenpartij geantwoord worden door middel van een antwoordconclusie.¹¹⁷ Dat is echter een *catch-22*. De tegenpartij wil namelijk antwoorden op nieuwe argumenten, maar door die argumenten in de antwoordconclusie op te nemen worden ze onderhevig aan de rechterlijke motivatieplicht van artikel 780, eerste lid, 3°. Dat is in het voordeel van de pleitende partij. Diens argumenten moeten daardoor in beraad worden genomen door de rechtbank, terwijl dat zonder de antwoordconclusie niet het geval is.¹¹⁸ Langs de andere kant laat de tegenpartij die ervoor kiest geen antwoordconclusie in te dienen een kans schieten om de rechtbank ervan te overtuigen dat de argumenten uit het pleidooi onjuist zijn. Eens een partij dus een pleidooi voert zonder daarvoor (geldig) te concluderen, zal de tegenpartij moeten kiezen tussen de pest en de cholera.

3.2.2. Intrinsicke waarde in de praktijk

51. Dit alles doet twee dingen vermoeden. In de eerste plaats lijkt het pleidooi een juridische lege doos vergeleken met de syntheseconclusie. Een pleidooi kan niets wijzigen aan de vorderingen en de aangehaalde argumenten kunnen door de rechtbank simpelweg opzijgeschoven worden (zie *supra* randnummer 25). Ten tweede is het antwoorden op een pleidooi via een antwoordconclusie, die samen wordt gelezen met de syntheseconclusie (zie *supra* randnummers 18 en 20), een nadeel vermomd als een voordeel.

52. Toch heeft het pleidooi wel degelijk een functie. De Belgische procedure van ingereedheidbrenging is nagenoeg volledig schriftelijk¹¹⁹, waardoor partijen

¹¹⁵ S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 756bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 126.

¹¹⁶ Artikel 807 Ger.W.; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 756bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.), *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 82, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (125) 126.

¹¹⁷ Artikel 756bis Ger.W.; B. ALLEMEERSCH en P. VAN ORSHOVEN, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 82 (31); A. DECROËS, “Les conclusions de synthèse ou l’article 748bis du Code judiciaire”, *JT* 2012, nr. 30, (637) 639; K. PITEUS en J. VAN DONINCK, *Het Gerechtelijk Wetboek vernieuwd. Een praktische commentaar bij de wet van 26 april 2007*, Mechelen, Kluwer, 2008, 92; S. SOBRIE, “Commentaar bij art. 748bis Ger.W.” in ALLEMEERSCH, B., DEPUYDT, P., RAES, S. en VAN DEN BERGH, B. (eds.) *Gerechtelijk Recht. Artikelsgewijze commentaar met overzicht van rechtspraak en rechtsleer*, afl. 106, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (91) 103.

¹¹⁸ P. TAELEMAN en S. VOET, “Ingereedheidbrenging van de zaak” in TAELEMAN, P. en VAN ORSHOVEN, P. (eds.), *De wet van 26 april 2007 tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand doorgelicht*, Brugge, die Keure, 2008, 91.

¹¹⁹ B. ALLEMEERSCH, “Case management in de Belgische burgerlijke rechtspleging: een stand van zaken ten behoeve van het rechtvergelijkend debat” in HEIRBAUT, D., STORME, M. EN VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (303) 305; S. VOET, “Over de

het gevoel kunnen krijgen dat ze niet gehoord worden. Het is wellicht niet slecht dat de rechtbank op een bepaald moment in het proces geconfronteerd wordt met het menselijke achter de procedure. Dat een pleidooi relatief weinig juridische slagkracht heeft in vergelijking met de syntheseconclusie, betekent immers niet dat ze geen andere waarde heeft. De rechtbank kan zoals gezegd wel degelijk rekening houden met de argumenten uit pleidooien. Mogelijks kan een goed pleidooi dus wel degelijk doorslaggevend zijn. De syntheseconclusie en het daaropvolgende pleidooi zijn een mooi samenspel, waardoor uitvoerig juridisch formalisme en het menselijke aspect van het proces allebei tot hun recht komen.

4. BESLUIT

53. De invoering van syntheseconclusies in 2007 leidde tot een stroomlijning van de procedure voor de rechtbank en heeft zo haar doel bereikt. Het valt weliswaar niet te ontkennen dat er enkele addertjes onder het gras zitten. De vraag of de rechtbank al dan niet mag antwoorden op niet-hernomen middelen en vorderingen, heeft voor verwarring gezorgd. Ook bleek na enkele jaren dat het uitzonderingsregime op het systeem van syntheseconclusies onvoldoende helder was. Maar door de jaren heen hebben effectieve wetgeving en cassatierechtspraak deze pijnpunten weggewerkt. Het gevolg is een helder stuk procedureel recht waarover duidelijke rechtsleer geschreven is en, met enige inwerking, goed vatbaar is. De enige haar in de boter is artikel 748*bis* Ger.W. zelf. Die bepaling neigt naar de onduidelijkheid en doet weinig om de theorie die er rond ontstaan is, bevattelijk te maken.

54. Syntheseconclusies zijn, in theorie, het *summum* van de schriftelijke en typisch continentale procedure. Ondanks hun theoretische typering binnen die rechtsfamilie, blijkt dat ze in de praktijk gekaderd kunnen worden in een toenadering tot de *common law*. Ze stroomlijnen de (relatief) lossere schriftelijke fase van ingereedheidbrenging, waardoor deze scherper wordt afgebakend van de uiteindelijke pleitzitting. Dat brengt ons dichterbij het theoretische prototype van een *common law*-model, waar de *pre-trial* en *trial* duidelijk onderscheidbaar zijn.

55. Het belang van de mondelinge procedure in een *common law*-stelsel zoals de Verenigde Staten, zet aan tot reflectie over de mondelinge elementen in het Belgische systeem. In abstracte theorie zou de syntheseconclusie voldoende moeten zijn voor de rechtbank om een oordeel te vellen. De pleidooien kunnen immers niet uitweiden en verder gaan dan wat de syntheseconclusies toelaten. In dat debat een stelling innemen, is echter voorbarig. Een rechtsempirisch onderzoek naar de praktijk van het pleiten kan hier wellicht duidelijkheid

berg die een muis baarde. De (Belgische) wet van 26 april 2007 ‘tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op het bestrijden van de gerechtelijke achterstand’ en de nieuwe regelen betreffende de instaatstelling” in HEIRBAUT, D., STORME, M. EN VAN RHEE, C.H. (eds.), *De Code de procédure civile (1806) na 200 jaar. De traditie van het Frans civiel procesrecht in vergelijkend perspectief*, Mechelen, Kluwer, 2008, (315) 315–316.

scheppen. Tot dan kan een al te kritische houding tegenover de praktijk van het pleiten niet gestaafd worden.

56. Op puur juridisch vlak is het wel interessant om de waarde van het pleidooi te beschouwen. Als we er immers van uitgaan dat de regels rondom de syntheseconclusie werden nageleefd, krijgt de rechtbank na de schriftelijke ingereedheidbrenging een sluitend en omvangrijk juridisch document in handen. Op basis daarvan zou deze dan perfect een beslissing kunnen nemen. Een beschouwing van de waarde van de mondelinge procedure in de *common law*, zet aan tot reflectie over de aanwezigheid daarvan in de onze. Het pleidooi is een mondelinge anomalie binnen een schriftelijk kader.

57. In de praktijk is het alleen maar goed om het uitgewerkte kader omtrent syntheseconclusies grondig in acht te nemen. Syntheseconclusies zijn een vast onderdeel geworden van de Belgische procedure en daarmee onvermijdelijk. Een praktiserend jurist kan in dit geval niet anders dan weten waar hij of zij mee bezig is. Goed concluderen kan immers maar als men weet welke waarde de rechtbank mag of moet hechten aan middelen en vorderingen. Een voorbereid jurist die een correcte en omvattende syntheseconclusie daarnaast ook nog eens combineert met een helder en overtuigend pleidooi, heeft in theorie alles gedaan wat hij kan om de rechtbank aan zijn kant te krijgen.

58. Puur juridisch bekeken heeft dat pleidooi op zichzelf weinig slagkracht. Het zal bijgevolg van de persoonlijke appreciatie van de rechter afhangen of deze waarde wenst te hechten aan de mondelinge uiteenzetting. Voor de jurist is het dus een belangrijk besef dat de syntheseconclusie het machtigste wapen is met betrekking tot alle juridische aspecten van de zaak. Desalniettemin kan een goed pleidooi absoluut een meerwaarde zijn. Maar enkel op voorwaarde dat het gecombineerd wordt met een onderbouwde en juridisch sluitende syntheseconclusie.